

Š i f r a k a n d i d a t a :

--

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SOCIOLOGIJA

==== Izpitna pola 1 ====

Strukturirane naloge

Torek, 1. junij 2021 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 4 strukturirane naloge, od katerih izberite in rešite 2. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 40; vsaka naloga je vredna 20 točk.

V preglednici z "x" zaznamujte, kateri nalogi naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi dve nalogi, ki ste ju reševali.

1.	2.	3.	4.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 2 prazni.

1. Identiteta in kultura

Vir 1

V vseh kulturah obstajajo pravila, ki določajo, med katerimi sorodniki zakonska zveza ni dopustna. V naši kulturi tako ni dopustna zveza med ožjimi krvnimi sorodniki, npr. med starši in otroki, med brati in sestrami, med polbrati in polsestrami, ni pa prepoved nujno razširjena na bratrance in sestrične. V nekaterih kulturah se te prepovedi razširjajo celo na širše sorodstvo.

(Počkar, M., in Tavčar Krajnc, M. (2011): Sociologija, učbenik za sociologijo v 4. letniku gimnazijskega izobraževanja. DZS, Ljubljana, str. 43)

1.1. Navedite in razložite sestavino kulture, o kateri govori vir 1.

Navedba sestavine kulture: _____
(1)

Razlaga: _____

(2)
(3 točke)

1.2. Navedite še štiri druge sestavine kulture.

(2 točki)

1.3. Pojasnite, kaj je etnocentrizem in kaj kulturni relativizem.

Etnocentrizem: _____

(2)

Kulturni relativizem: _____

(2)
(4 točke)

1.4. Kako imenujemo proces sprejemanja kulture oziroma vključevanje v kulturne okvire družbe, v kateri se je posameznik rodil in v kateri živi?

(1 točka)

Vir 3

Na primer fraza, da fantje ne jočejo, je prav dokaz tega, kako so čustva in zaznave uravnani. Pa tudi, kako so pravila glede tega za moške še posebej stroga.

(Zajc, M. (2000): Tehnologije in družbe. ZPS, Ljubljana, str. 112)

1.8. Trditev iz vira 3 nakazuje, da ženske in moški niso socializirani enako. Poimenujte ta pojav.

(1 točka)

1.9. Opišite še eno značilnost pojava, predstavljenega v viru 3.

(2 točki)

2.5. Predstavite en pozitiven in en negativen vidik delovanja socialnih omrežij.

Pozitivni vidik: _____

 (1)

Negativni vidik: _____

 (1)
 (2 točki)

Vir 2

Čeprav se je Narcis rodil kot suženj v cesarski palači, je trdo delal in Klavdij mu je podaril svobodo nekaj let, preden je postal cesar. Kot osvobojenec je imel Narcis nižji družbeni status od najponižnejšega rimskega državljana, toda kot eden cesarjevih najtesnejših sodelavcev je po moči in vplivu prekašal vse aristokrate, ki so sedeli v senatu.

(Scarrow, S. (2014): Cesarska straža. Učila International, Tržič, str. 39)

2.6. Vir 2 opisuje (obkrožite pravilno rešitev):

- A družbeno promocijo
 - B družbeno degradacijo
- (1)

Utemeljitev izbire: _____

 (1)
 (2 točki)

Vir 3

[...] če so moški preveč popustljivi, postanejo ženske lene in neubogljive. Potrebujejo trdo roko, ki jih usmerja in vodi. Ženske so po naravi šibka bitja brez prave volje, prepuščajo se čustvom in se ne znajo obvladati. Zato potrebujejo moške, da jih nadzorujejo in jim ukazujejo, saj lahko le tako prispevajo svoj delež v neizprosni boju za obstoj.

(Auel, J. M. (2005): Rod jamskega medveda. Učila International, Tržič, str. 239)

2.7. Vir 3 opisuje spolno diskriminacijo oziroma spolno sovraštvo. Kako imenujemo predsodek ali diskriminacijo, ki temelji na spolu osebe?

 (1 točka)

2.10. Kje išče vzroke za revščino teorija (sub)kulture revščine? Obkrožite pravilno rešitev.

- A V organizaciji družbe.
- B V revežih samih.
- C V situacijski prisili.
- D V kapitalistični proizvodnji.

(1 točka)

2.11. Predstavite prevladujoči družbeni odnos do starostnikov v sodobnih družbah.
V odgovor vključite dve značilnosti.

(2 točki)

3.6. Kaj je značilno za segregirane partnerske vloge v partnerski/zakonski zvezi in/ali družini?
V odgovor vključite tri značilnosti.

Prva značilnost: _____

(1)

Druga značilnost: _____

(1)

Tretja značilnost: _____

(1)
(3 točke)

3.7. Pojasnite, kaj je reorganizirana družina, in navedite eno njeno konkretno pojavno obliko.

Pojasnitev: _____

(1)

Pojavna oblika: _____

(1)
(2 točki)

3.8. Pojasnite načelo endogamije.

(2 točki)

Vir 2

Zahtevo po priznanju politične enakopravnosti žensk v 19. stoletju je v mnogih evropskih okoljih spremljalo prizadevanje za zapis ženske genealogije in ženskega spomina. Ženske, ki so prevzemale vlogo kolektivnega subjekta, so morale z lastno zgodovinsko tradicijo dokazati, da je patriarhalna zgodovina neutemeljena in kriva tega, da so ženske ostajale v ozadju androcentrične tradicije. Obstajali so imenitni zgledi žensk ki so veliko prispevale k splošnemu razvoju družbe, kulture in ne nazadnje tudi politike, vendar je bil z njimi seznanjen malokdo. [...] Kako drugače prepričati večino, ki ni bila posebej dovzetna za emancipacijske zahteve, če ne s primeri, ki so potrjevali, da so sposobne velikih dejanj, da imajo možgane in da bi morale prav zato biti v vseh smislih enakopravne moškim.

(Verginella, M.: Zlate niti ženskih biografij, v Šelih, A., in drugi, Pozabljena polovica, Ljubljana, 2007, str. 21)

- 3.9. V viru 2 je predstavljena ena od družbenih okoliščin, povezana s povečevanjem deleža razvez zakonskih zvez. Navedite in pojasnite jo.

Navedba: _____ (1)

Pojasnitev: _____
_____ (1)
(2 točki)

- 3.10. Navedite in pojasnite še eno izmed drugih družbenih okoliščin, ki so pomembno vplivale na povečevanje deleža razvez zakonskih zvez.

Navedba: _____ (1)

Pojasnitev: _____
_____ (1)
(2 točki)

4. Družba – zdravje, telo, bolezen

4.1. Kaj je biološki in kaj družbeni spol?

Biološki spol: _____

 _____ (2)

Družbeni spol: _____

 _____ (2)
 (4 točke)

4.2. Kako imenujemo biološke in kako družbene razlike med spoloma?

Biološke razlike: _____ (1)

Družbene razlike: _____ (1)
 (2 točki)

4.3. Katere so značilnosti posvetnega in individualističnega pojmovanja zdravja in bolezni?
 V odgovor vključite tri značilnosti.

 _____ (3 točke)

4.4. Kako imenujemo proces, v katerem je čedalje več področij družbenega življenja in navad posameznikov in posameznic obravnavanih z medicinskega vidika?

_____ (1 točka)

4.5. Kateri sociolog vidi medicino kot institucijo nadzora odklonskosti v modernih družbah?
 Obkrožite pravilno rešitev.

- A Michel Foucault
- B Talcott Parsons
- C Bryan S. Turner
- D Raymond Boudon

(1 točka)

